

Profesoriaus Bronislovo Bitino mokslinių idėjų sklaida edukologijos moksle

Marijona Barkauskaitė

Lietuvos edukologijos universitetas, Ugdymo mokslų fakultetas, Edukologijos katedra, Studentų g. 39, 08106 Vilnius, marijona.barkauskaite@leu.lt

Anotacija. Mokslo darbų žurnalo „Pedagogika“ 2016 m. 124 tomas dedikuojamas profesoriaus habilituoto daktaro Bronislovo Bitino gyvenimo kelio 90-mečiui ir pedagoginės, aktyvios mokslinės veiklos 65 metų jubiliejams pažymėti. Moksliniuose straipsniuose nagrinėjamų problemų, idėjų, teiginių teorinį ir praktinį reikšmingumą ir pritaikomumo galimybes tarpdisciplininėje erdvėje jungia ne tik švietimo, asmenybės ugdymo problemų analizė, bet ir išskilaus mokslininko prof. B. Bitino paskelbtų fundamentalių mokslinių darbų sklaida šiandieniam ugdymo procese, kurią vykdo jo mokiniai, kolegos, kuriems mokslininko kelią atvėrė Profesorius, dirbdamas Lietuvos universitetuose, įvairiose švietimo institucijose. Šio straipsnio tikslas – įvardyti ir aptarti pagrindines B. Bitino mokslinio darbo sritis.

Esminiai žodžiai: *edukologijos mokslas, B. Bitinas, ugdymo filosofija, metodologija.*

Profesorius habil. dr. B. Bitinas yra vienas ryškiausių ir žinomiausių Lietuvos edukologijos mokslininkų, sukūrusių originalią jaunųjų mokslininkų rengimo mokyklą Lietuvos edukologijos universitete. Tai patvirtina jo vadovautų ir apgintų 30 edukologijos disertacijų Lietuvoje ir dešimtys Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje, Baltarusijoje, Rusijoje, konsultuotų, recenzuotų ir / ar klaususių Profesoriaus paskaitų įvairiose Europos valstybėse mokslininkų. Mokslinio pripažinimo ir įvertinimo prof. B. Bitinas nusipelnė už tai, kad nėra edukologijos mokslo šakos, kurios nebūtų praturtinę savo mokslinių tyrimų rezultatais, atverdamas erdves aktualiems tyrimams, atliepdamas ir pagrįsdamas gyvenamojo laikotarpio iššūkius švietimui, asmenybės ugdymui. Jo pedagoginės ir mokslinės veiklos rezultatais, mokslinėmis idėjomis, sukurtomis ugdymo sistemomis, pagrindžiant jų realizavimo galimybes praktinėje pedagoginėje veikloje, naudojantis parengtomis mokslinių tyrimų duomenų apdorojimo

programomis, įrodančiomis rezultatų patikimumą, išplėtos visos edukologijos mokslo šakos, atskleidžiant šio mokslo giluminius ryšius su kitais mokslais: filosofija, psichologija, sociologija, istorija ir kt. Tarpdisciplininį profesoriaus B. Bitino požiūrį į kiekvieną nagrinėtą mokslinę problemą, jo darbus skaičiusiam, su juo diskutavusiam ir besimokančiam nesunku suvokti. Šio mokslininko fenomenalumas atsiskleidžia nagrinėjant žmogaus ugdymą, kuris aptariamas kompleksiskai, giliai įvertinant asmens ir konteksto unikalumą.

Viena iš sudėtingų edukologijos mokslo sistemos sričių yra ugdymo filosofija. Nagrinėdamas šią mokslinę sritį Profesorius paprastai ir suprantamai pasako skaitytojui, kad jos pavadinimą „sudaro dvi žinomos sąvokos – „ugdymas ir filosofija“ (Bitinas, 2013a, 34). Vadinasi šios srities nagrinėjimas turi aprėpti šių sąvokų sankirtą, aptariant Žmogaus būties ir jo Ugdymo problemas. Profesoriaus teigimu, siekiant „atskleisti dvejopą ryšį tarp ugdymą sąlygojančių filosofinių teiginių ir ugdymo mechanizmus nagrinėjančių teorijų <...> būtina laikyti jas lygiavertėmis ir turinčiomis lygias teises ir galimybes būti realizuotoms pliuralistinėje demokratinėje visuomenėje“ (ten pat, 33). Tai nusako ir pagrindžia šių sąvokų apibrėžtys, kad „filosofija yra žmogiškojo pažinimo sritis, kuri siekia aiškinti bendruosius būties pagrindus, žmogaus santykį su pasauliu ir pačiu savimi“ (ten pat, 35), o ugdymo suvokimas – kaip „kryptingas asmens galių plėtojimas kuriamosios sąveikos pagrindu“ (ten pat, 28), todėl jų nagrinėjimas negali būti atsietai. B. Bitino unikaliai ir profesionaliai parengta ugdymo filosofijos mokslo studija visuomenei, ypač pedagoginei bendruomenei, padeda suvokti ir siekti kokybiško žmogaus ugdymo istoriškai kintančio gyvenimo raidoje atskleidžiant visokeriopą reikšmę žmogui, tautai, valstybei ir visai žmėnijai. Prof. B. Bitino studijos „Ugdymo filosofija“ pristatymas skaitytojui išsamus, atskleidžiant filosofijos mokslo ir ugdymo proceso fenomenalumą sulaukia visuotinę pripažinimą ir padėką. Ši teiginį patvirtina šiomis dienomis atlikta atsitiktinai pasirinktų mokslinių monografijų ir mokslo darbų žurnalų „Pedagogika“, „Socialinis ugdymas“, „Mokytojų ugdymas“ straipsnių, nagrinėjančių ugdymo klausimus, analizė, parodanti, kad prof. B. Bitino mintys, idėjos beveik 100 proc. ne tik cituojamos, bet ir įgyvendinamos praktinėje pedagoginėje veikloje, tikrinamos ir plėtojamos jaunųjų mokslininkų tyrimuose.

Reikšminga tai, kad Lietuvos edukologijos universiteto Ugdymo mokslų fakulteto mokslininkai, talkinant Vilniaus universiteto prof. habil. dr. V. Aramavičiūtei, Klaipėdos universiteto prof. dr. L. Rupšienei ir prof. habil. dr. O. Tijūnėlienei, išleido prof. B. Bitino rinktinių edukologijos raštų tris tomus: I tomas skirtas atnaujintai „Ugdymo filosofijos“ mokslinei studijai ir naujausiems Profesoriaus straipsniams, kuriuose nagrinėjamos problemos, įgavusioms naują suvokimą ir kryptį ugdymo paradigmų kaitoje organizuojant mokinių mokymą, lavinimą ir auklėjimą atliepiant ugdytinių galias ir galimybes, poreikius ir lūkesčius, stiprinant sąveiką pedagoginiame procese, visuose lygmenyse, visais galimais aspektais, pradedant nuo ugdymo tikslų, uždavinių, turinio atrankos, perteikimo, bendravimo iki pokyčio įvertinimo nepažeidžiant esminių ugdymo proceso nuostatų: inovatyviai, kūrybiškai susiejant mokymo iš patirties, kruopščiai analizuojant dabartį, įžvelgiant „mūsų veiklos socialines pasekmes“ (Bitinas, 2013a, 288).

Ypač vertingos prof. B. Bitino nuostatos ir vertinimai, analizuojantys ir aptariantys mokinių raštingumo sampratą, bendrojo ugdymo paradigmos kaitą XX ir XXI a., individualių mokymo programų rengimą, turinio sudarymo principus, mokymo proceso poreikius, ugdymo technologijas, bendrojo išsilavinimo standartus ir kitas mokymo (didaktikos) problemas profesionaliai ir mokslškai pagrindžiant kaitos būtinybę ir praktinio realizavimo pozityvias galimybes, atkreipiant dėmesį į galimus nukrypimus. Šias problemas aptariant su magistrantais ir doktorantais, kurių didžioji dalis yra mokyklų, švietimo institucijų vadovai, mokytojai, prof. B. Bitino darbų reikšmingumas nusakomas jų teiginiais: „giluminė, išsami ir suprantamai pateikta reali pagalba mokytoji“, „įsiskaityk ir dirbk“, „skaitai ir kūrybiškai nusirašinėji (plagijuoji) – darysiu kaip profesorius“, „profesorius atvėrė duris, užpildė mano žinių ir supratimo tuštumą“, „žinojau, bet tik dabar sąmoningai supratau“, „tai mano stalo kasdieninės knygos ruošiantis susitikimui su studentais“ ir kt. Šie ir kiti panašūs vertinimai leidžia teigti, kad B. Bitino studija „Ugdymo filosofija“ mokslininkams, pedagogams, studentams turi didžiulę reikšmę tobulinant ugdymo procesą, kartu ir edukologinės mokslo kaitos ir raidos proceso kryptingam, kūrybiškam atsinaujinimui, atsižvelgiant į gyvenamojo laikotarpio realybę. Laikotarpio aprėptį Profesorius nusako visais galimais aspektais: politiniu, kultūriniu, ekonominiu, socialiniu ir kt., kurie neabejotinai daro įtaką ir ugdymo procesui. Todėl reikšmingi Profesoriaus perspėjimai pedagogams, tai matyti, įvertinti ne tik iš pedagogikos, bet ir filosofijos, psichologijos, sociologijos ir kitų mokslų pozicijų, suvokiant ugdymo proceso realybės daugiamatiškumą.

Mokslininkas čia pat argumentuotai teigia, kad ugdymo realybė visuose lygmenyse (societariname, socialiniame pedagoginiame, instituciniame, interpersonaliniame) reikalauja gilaus ir visapusiško ugdomojo asmens pažinimo, ugdytinio ir ugdytojo pedagoginės sąveikos buvimo realizuojant tikslus. Pažinimas sietinas su moksliniu tyrinėjimu „objektyvios tikrovės pažinimu“ statistiniu įvertinimu. Tai suvokdamas ir matydamas neužpildytą mokslinių tyrimų duomenų statistinio apdorojimo nišą, profesorius B. Bitinas gilina į statistinių metodų taikymą edukologijos moksle. 1971 m. išleista mokslinė metodologinė studija „Daugiamatė analizė pedagogikoje ir pedagoginėje psichologijoje“ (rusų k.) atvėrė kiekybinių tyrimų taikymo galimybes Lietuvoje. To meto jaunųjų mokslininkų aktyvus įsijungimas į mokslinę veiklą, edukacinius tyrimus ugdymo srityje leidžia teigti, kad B. Bitino moksliniai darbai, seminarai, konsultacijos tapo pamatinėmis žiniomis ir gebėjimu įprasminant gautus mokslinio tyrimo duomenis praktikoje, pagrindžiant jų patikimumą, gautą taikant daugiamatės statistikos metodus. Šią B. Bitino mokslinės veiklos sritį pripažino tos kartos ir vyresni mokslininkai Estijoje, Latvijoje, Maskvoje. Galima drąsiai teigti, kad tai pati reikšmingiausia ir inovatyviausia mokslinės veiklos sritis daugiašakėje mokslininko veikloje. Svarbu pažymėti ir tai, kad nauja mokslinė kryptis edukaciniuose tyrimuose įsitvirtino nepažeisdama principinių nuostatų taikant daugiamatės statistinės analizės metodus tiriant ugdymo proceso reiškinius. Profesorius daug dėmesio skyrė mokymui (raštu ir žodžiu) suprantamai pristatant „mokslinio tyrimo komponentus: tyrimo objektą, problemą, tikslą ir užda-

vinius, tyrimo priemones ir būdus, reikalingus tyrimo tikslui pasiekti“ (Bitinas, 2013b, 29). Mokslininkas užsibrėžtą tikslą – „teoriškai ir technologiškai pagrįsti edukologinių objektų empirinio pažinimo procesą“ (ten pat, 2013, p. 35) – realizavo parengdamas knygą „Statistiniai metodai pedagogikoje ir psichologijoje“ (1974), „Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas“ (2006) ir kitose mokslinėse studijose bei straipsniuose. Pažymėtina tai, kad teoriškai pristatytas mokslines inovatyvias idėjas Profesorius realizuodavo ir praktiniuose edukologijos tyrimuose, kuriuos vykdė edukologijos doktorantai, įvairių mokslo sričių magistrantai, bakalaurai ne tik Lietuvos edukologijos universitete, bet ir kituose Lietuvos ir užsienio universitetuose. Edukologijos mokslininkai žinojo (tuo ir naudojosi) daug kartų išsakytą Profesoriaus nuostatą: „kaip metodologas esu atsakingas ir įsipareigojęs jaunam mokslininkui padėti atrasti nišą moksliniam tyrimui, padėti apibrėžti tyrimo problemą, objektą, tyrimo uždavinius ir tyrimo instrumentus, kurių loginis ir prasminis suvokimas padėtų pasiekti patikimą ir kokybišką mokslinio tyrimo baigtį“. Tai patvirtina mokslininkai ir praktikai, turėję laimę bendrauti su prof. B. Bitinu.

Taikyti statistinę analizę edukologijos tyrimuose Profesorius pradėjo naudodamasis aritmetrais ar elektroninėmis skaičiavimo mašinomis (ESM), o talkinant jo mokinėms Liudmilai Rupšienei, Vilmai Žydžiūnaitei, Aušrai Kazlauskienei ir kitiems kolegoms, patobulino parengdamas kompiuterines programas SKIBIS, PAULA. Įdomu tai, kad Profesorius visuomet domėjosi, kaip, koku kokybišku lygmeniu atliekama mokslinių tyrimų duomenų analizė naudojantis daugiamatėmis kompiuterinėmis programomis edukologijos tyrimuose.

Trečioji profesoriaus B. Bitino mokslinės veiklos sritis yra „Hodegetika: auklėjimo teorija ir technologija“, kuri glaudžiausiais saitais susieta su ugdymo filosofija, ugdymo tyrimų metodologija ir diagnostika, aptariant auklėjimo procesą, autoriaus įvardijamą pagrindiniu (esminiu) ugdymo realybės komponentu edukologijos mokslo teorijoje ir praktikoje. Profesionaliai pristatytas žmogaus ugdymo procesas skaitytojui parodo šios problemos sudėtingumą ir unikalumą, implikuojantį daugelio mokslų mokslinius pasiekimus. Kompetentingai B. Bitino mokslinį indėlį į žmogaus ir žmonijos ugdymų galių šiuolaikišką ir inovatyvų tobulinimą nusakė prof. E. Martišauskienė, teigdama, kad šis mokslinis veikalas „atskleidžia fundamentines auklėjimo idėjas, technologijas ir pedagoginės diagnostikos pagrindus, taip sudarydamas realias prielaidas ugdytojams kompetentingai, inovatyviai plėtoti edukacinę veiklą, kurios svarba šiuolaikiniame pasaulyje tampa vis akivaizdesnė“ (Bitinas, 2013c, 36). Šį E. Martišauskienės vertinimą patvirtina mokyklų vadovai, klasės auklėtojai, būsimieji mokytojai, atlikę pedagoginę praktiką mokyklose. Visų kolegų, doktorantų vertinimuose kartojasi tie patys teiginiai: „parodė gyvenimo, mokslinės veiklos erdves“, „padėjo susiformuoti ugdomuosius-auklėjamuosius tikslus“, „pažinti kiekvieno mokinio vertybinį pasaulį, lūkesčius“, „organizuoti auklėjimo procesą, pasirenkant poveikio metodus, kuriant aplinką“, „suvokti pokyčius bendravime, mokinių savivertės kaitoje“ ir kt.

Metodologiškai pagrįsto, kokybiško ir validaus mokslinio tyrimo B. Bitinas siekė ir reikalavo ne tik iš 30 savo disertantų, bet ir iš visų, kurie vykdė mokslinius tyrimus

edukologijos, psichologijos, sociologijos ir kitų mokslų srityje, juos konsultuodamas, egzaminuodamas, su džiaugsmu padėdamas kiekvienam, siekiančiam mokslinio darbo ir veiklos kokybės. B. Bitino parengti edukologijos mokslininkai, šandieniai docentai, profesoriai plėtoja jo sukurtos „edukacinės mokyklos“ principines nuostatas (mokslinio darbo tikslingumo, kokybiško, inovatyvaus ir visapusiško patikimumo, teorijos ir praktikos ryšio, aktualumo bei pritaikomumo ir kt.) atliepiant ugdymo proceso paradigminę kaitą. B. Bitino įžvalgas realizuoja jo disertantai, kolegos, išplėtodami mokslines erdves aktualiomis gyvenamojo laikotarpio problemomis.

Reikšminga tai, kad B. Bitino pasirinktos ir aptariamos mokslinės įžvalgos, Profesoriaus įsitikinimu, visuomet turi būti siejamos su konkrečiu švietimo sistemos pertvarkos etapu atskleidžiant tęstinumo galimybes ir būtinybę pagrindžiant konkrečiais tyrimais, naujaisiais dokumentais, siekiant ugdymo proceso tobulinimo, dalijimosi patirtimi, užčiuopiant ir atrandant giluminius ryšius tarp įvairių mokslų atstovų, teoretikų ir praktikų, skirtingų švietimo sistemų, kultūrų mokslininkų. Šiuo požiūriu vėl iškyla prof. B. Bitino profesionalumas ir išskirtinumas, matant jo idėjų sklaidą ir pripažinimą pasaulinėje mokslo erdvėje. Remiantis doktoranto Viliaus Šadausko pirminiu susipažinimu su prof. B. Bitino darbų sklaida mokslo erdvėje galima teigti, kad pagal *Thomson Reuters Web of Science Cited Reference Search* Profesorius cituojamas 56 kartus, taip pat *Scopus* bazėje, o duomenų bazėje *Lituanistika* 2000–2013 m. cituotas 923 kartus. Nenusakomą vertę turi ne tik šie skaičiai išreikšti duomenys, bet ir idėjų sklaida per mokslininkų, studentų, pedagoginės bendruomenės išklaustas paskaitas, diskusijas, individualias konsultacijas ir / ar atsiskaitymus egzaminuose, atsiliepimus vertinant disertacijas. Reflektuojant tai, suvoki prof. B. Bitino gebėjimą ir atsakomybę kiekvieną darbą atlikti atsakingai ir teisingai, nepažeidžiant mokslinio vertinimo kokybės ir vertinamo asmens orumo dėl atlikto darbo vertės, kokybės ir kt.

Profesoriaus B. Bitino pagarbi ir tvirta nuostata į edukologijos mokslą, asmenybės ugdymą, siekiant teisingo ir preciziškai tikslaus tiek mokslinio tyrimo, tiek praktinio ugdymo poveikio organizavimo ir rezultatų vertinimo, mokslininką įpareigojo gilintis į edukologijos terminiją. Šia moksline sritimi Profesorius domėjosi seniai, bet naują impulsą diskusijoms dėl edukologijos terminų suteikė Europos švietimo informacijos tinklas (*Eurydice*), 2009 m. paskelbęs daugiakalbį Europos švietimo sistemų tezaurą – TESE, skirtą „edukologijos mokslininkams susikalbėti, suprasti vieniems kitus“ (TESE, 387–388). Su būdingu kantrumu ir tikslumu Profesorius išsiaiškino, kad įvairių valstybių edukologijos moksle bazinėmis sąvokomis laikoma: auklėjimas, *erziehung* – vokiečių, *vospitanije* – rusų, *ugdymas* – lietuvių. Lietuviškame vertime TESE įvardyta: *bildung* – vokiečių, *obrazovaniye* – rusų, *švietimas* – lietuvių. Lietuviškame TESE variante termino *ugdymas* pakeitimas *švietimo* terminu apribojo dažnai vartojamus terminus *lavinimas* ir *auklėjimas*. Pakeitimas sukėlė painiavos ne tik pedagoginėje bendruomenėje, bet ir švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose. Rūpindamasis edukologijos mokslo vientisumo išlaikymu, Profesorius subūrė iniciatyvinę Lietuvos universitetų mokslininkų grupę terminijai tvarkyti (Bitinas, 2011, 85). Intensyvių, sistemingų ir ilgalaikių diskusijų metu

aptartos ir apibrėžtos bazinės edukologijos mokslo sąvokos, planuota parengti pagrindinių terminų žodyną švietimo politikams, pedagoginei bendruomenei, padedant suvokti vartojimo vienareikšmiškumą tiek švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose, tiek edukacinėje praktikoje. TESE lietuviškas žodynis išliko, bet atsirado ir B. Bitino studija „Edukologijos terminija: kokybė ir problemos“ (2011) ir iniciatyvinės grupės mokslininkų viltingas ir vieningas bendrystės džiaugsmas bei viltis ateities darbams.

Prof. B. Bitino vadovaujamų trisdešimt edukologijos mokslo daktarų, šimtai oponuotų, konsultuotų, tyrimus vykdžiusių mokslininkų, dirbančių Lietuvos ir užsienio universitetuose, „B. Bitino akademijos“ veikla, moksliniai straipsniai, kuriuose nagrinėjamos aktualesios asmenybės ugdymo problemos, dažnai pralenkiančios esamą laiką, visuomet kėlė klausimą, „iš kur tas mokslininko gyvybingumas, valios ir proto jėga, gebėjimas moksliskai atskleisti naujus „neįžiūrėtus ugdymo“ aspektus ir jais „užkrėsti“ šalia esančius, manau, tiesiogiai susiję su Profesoriaus nuo jaunystės prisiimta misija – padėti žmogui. Ši teiginį patvirtina gražia B. Bitino rašysena aprašytas gyvenimo kelias, kuris buvo „žvyruotas“. Pasvalio gimnazija baigta eksternu 1951 m., atitarnavęs tarybinėje armijoje (1944–1950), Profesorius mokslo siekė ne pačiu lengviausiu keliu, o dirbdamas ir mokydamasis. Išlaikęs brandos egzaminus, pradėjo dirbti mokytoju, vėliau – Pasvalio Kelmės r. Švietimo skyriaus vedėju, 1955 m. neakivaizdiniu būdu baigė Vilniaus pedagoginį institutą (rusų kalbos ir literatūros mokytojo specialybę, o 1966 m. – Vilniaus universitetą (įgijo matematiko specialybę). Tais pačiais metais baigė Leningrado A. Gerceno pedagoginio instituto aspirantūrą ir apgynė pedagogikos mokslo kandidato disertaciją, o po penkerių metų Vilniaus universitete apgynė pedagogikos mokslo habilitacinę disertaciją. Nuo 1974 m. suteiktas habilituoto profesoriaus vardas. Ši trumpai pristatyta prof. B. Bitino gyvenimo atkarpa liudija apie mokslininko fenomenalumą, kuris pasiektas dėl proto aštrumo, kūrybinės valios, prisiimto įsipareigojimo edukologijos mokslui – visais galimais būdais ir priemonėmis atskleisti žmogaus kokybiško ugdymo(si) galimybes, taip pat tuo „užkrėsti“, įgalinti savo mokinius, pedagogus tai kūrybiškai realizuoti, tobulinti matant ir padedant kiekvienam ugdytiniui pačiais įvairiausiais amžiaus tarpsniais.

Džiaugdamiesi B. Bitino darbais, paskleistu ir įtvirtintu atsakingu požiūriu į mokslinį ugdomąjį darbą, patirta neįkainojama pagalba einant atvertu mokslo keliu, linkime Profesoriumi sveikatos, mūsų visų meilės ir pagarbos tardami „ilgiausių metų, ilgiausių...“.

Literatūra

- Bitinas, B. (2013a). *Rinktiniai edukologiniai raštai, I tomas*. Vilnius: Edukologija.
- Bitinas, B. (2013b). *Rinktiniai edukologiniai raštai, II tomas*. Vilnius: Edukologija.
- Bitinas, B. (2013c). *Rinktiniai edukologiniai raštai, III tomas*. Vilnius: Edukologija.
- Bitinas, B. (2011). *Edukologijos terminija: kokybė ir problemos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

TESE – Europos švietimo sistemų tezauras. (2009). EACEA. Prieiga per internetą: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/tese/pdf/teselt_005_alphabetic.pdf.

Dissemination of the Scientific Ideas of Professor Bronislovas Bitinas in the Science of Education

Marijona Barkauskaitė

Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Education, Department of Education, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, marijona.barkauskaite@leu.lt

Summary

Volume 124 of the journal of research papers “Pedagogy Studies” of 2016 is dedicated to the 90th anniversary of Professor Habilitated Doctor Bronislovas Bitinas and the 65th anniversary of his active pedagogical and scientific activity. The theoretical and practical significance of the problems, ideas and statements provided by the authors of the presented scientific articles, as well as their applicability in the interdisciplinary environment are unified not only by the analysis of the issues of education and personal development, but also by the dissemination of the fundamental scholarly works of the prominent researcher B. Bitinas in the education process, which is implemented by his students and colleagues that are guided by the Professor’s ideas and spread them in different Lithuanian universities and education institutions. The aim of the current Epilogue is to identify and discuss the main areas of the research work of Professor B. Bitinas: “Philosophy of Education. Education Ideas and Issues”, “Educational Research: the System and Process”, “Hodegetics: Theory and Technology of Upbringing”, and “Education Terminology: Quality and Issues”.

According to B. Bitinas, the selected and discussed activity areas, as well as research insights should be related to a specific stage of the reform of education system revealing the possibilities of its continuation, validating its necessity by specific studies and the latest documents, seeking to improve the process of education by sharing experience, discovering in-depth connections among representatives, theoreticians and practitioners of different sciences, education systems, cultures and others. In this regard, the professionalism and distinctiveness of Professor B. Bitinas are underlined by the dissemination of his ideas and their recognition within the global context of science.

Keywords: *educational science, B. Bitinas, educational philosophy, methodology.*

Įteikta / Received 2016-10-03
Priimta / Accepted 2016-10-13